

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: *Jamás Ernő*

Cím: *Egyre kevesebb a háztartási alkalmazott Pesten és a vidéken*

Forrás: *Pesti Hírlap*

Bp

1924. 3. 16.

Osztályozás

Tárgy

33178

Hely

Idő

"1924"

Személy

Helyszám

Egyre kevesebb a háztartási alkalmazott Pesten és a vidéken.

Kevés a cseléd, magas a bér. — A közönség verte fel a béreket. — Sok bajt okoznak a „völegények!” — Hogyan rontják el az asszonyok a szolgálókat. — Diákotthon a Márta közvetítési díjaiból. — Hatósági támogatás helyett akadékoskodás.

— Ezek a cselédek! Lusták, feleselők; az igényeikről pedig jobb egyáltalán nem beszélni — mondja a molett szőke asszony.

— Ez az, az igényeik — a magas bérek, meg a szabad bejárás a legényeiknek... — feleli másik ismerősünk, a karcsu barna. A cselédekről folyik a csevegés a két szép asszony között, de azért ne forduljunk el tőlük, mert asszonyok között általában — ha nem a megélhetés gondjáról, ruháról beszélnek — már igazán csak a cselédkérdésről lehet szó. S ma nem is olyan lenézni való ez a társadalmi probléma, hiszen a közgazdasági viszonyok nemcsak nálunk, hanem egész Európában aktuálissá tették ezt a kérdést. Mindenütt az a helyzet mostanában, hogy

alig lehet cselédet kapni.

Budapesten különösen nehéz a helyzet. Békében a fővárosba csak úgy özönlöttek a kisgazdák, földművesek, mezőgazdasági cselédek gyermekei s nem volt hiány a falusi leányokban. 13—14 ezer cselédet is közvetített évente a Márta közjótékonyági és közhasznú egyesület, amely a fővárosban a legtöbb elhelyezést végzi. S míg 1914-ben, a béke utolsó évében még 11.542 helyre tudott juttatni cselédet, az utóbbi években már csak 4—500 leányt tud állítani havonta — legföljebb 5—6 ezer az évi forgalom — s ez a szám is egyre apad.

A városi cselédhiány okai

a falu viszonyainak megjavulásában, kivételes jó helyzetében rejlik. Nem is szólva arról, hogy a kisgazdák ma mind gazdag emberek, az időszaki munkákkal — mint például a repahordás, kukoricaszedés, aratás, esztendőre bőven elég. S ezeknél a munkáknál a leányok együtt dolgoznak a legényekkel, míg a háztartási alkalmazásban erről le kell mondani. S ez bizony nagy akadály a mai falusi leányok elhelyezkedésében, mert sok háznál nem mennek be, sem a vasárnap éjjeli kimaradásba, sem pedig abba, hogy a — „völegények” feljárthassanak a cselédszobákba.

Sok a baj a „völegények” miatt, akik természetesen — csak időszaki és örök völegények.

Sokat panaszkodnak a városi uriasasszonyok emiatt a falusi leányokra, pedig e szokás elharapódzásának is épen úgy ők az okai, miként a bérek fölverését sem az alkalmazottak — de még csak nem is a sokat szidott „cupringer”-ek okozzák. A cseléd-tartó asszonyok jórésze maga rontja el a háztartási alkalmazottakat, bebizonyult hogy

a közönség maga hajlotta fel a cselédbéreket.

Csak körül kell nézni, hallgatózni kicsit a Márta-egylet városházudvari helyiségében és magunk is meggyőződhetünk arról, hogy a cselédekért való versengés és a régi, rossz szokások gyakorlása milyen helyzetet teremt a cselédpiacon, ahol különben egyre rosszabb az anyag. Ma már ugyanis csak az állandóan Pesten tartózkodó leányok közt lehet választani, akiknek leapadt seregét épen a Márta vezetőségének intervenciálásaira vetették alá sűrű rendőri razzliáknak s arcképekkel látták el a cselédkönyveket.

A félhivatalos jellegű, a főváros címerét használható egyesület munkája megkönnyítésére saját közvetítéseinek rendőri ellenőrzését is kérte s ma már külön könyvekben tartják nyilván a tolvajlásért megbüntetett cselédeket,

akik számára természetesen örökre bezárult az egyesület kapuja. Ebben a helyiségben külön fülkék állnak az alkudozók rendelkezésére, ámde az asszonyokat alig lehetne rászorítani arra, hogy a nyugodt alku célját szolgáló, deszkafalakkal elrekesztett, elválasztott helyeket igénybe vegyék. A legtöbben mivel sem törődve, a helyiség közepén beszélgetnek az elhelyezett váró asszonynéppel s a többi „naccsága” gyűrűt alkotva körülállja az alkuvókat s ezzel megkezdődik

(Oldal)

a cselédek elrontásának érdekes folyamata.

Ha ugyanis az alkudozó sokallja a bért, az egyik hallgatózó int a szemével, hogy: neki nem sok, ő majd megadja; — ha nem akarja megadni a „völegény” bejárását, vagy az éjjeli kimenőt, a másik meghuzza a leány szoknyáját, hogy ő mindenbe beleegyezik. S ha tolvajlason fogott, vagy „völegény”-t tartó leányt kiutasítanak a helyiségből, — ilyeneket ugyanis a Márta nem közvetít — az urihölgyek utánuk sielnek a városház udvarára és ott fogadják fel őket. S aztán panaszolják, hogy tolvaj cselédet — „közvetített” a Márta! Rossz szokás az is, hogy a bevásárlásra induló alkalmazottakat urinők megszólítják az utcán és magasabb bért ígérve, csalogatják el a helyéről vagy megengedik a legénytartást, avval az indokolással, hogy ezek a lányok dolgozabbak, használhatóbbak.

Érdekes jelenség az is, hogy sokan az alku után eltűnnek az egyleti irodából, mintha meg se állapodtak volna — az uriasasszony jobbra, az alkalmazott balra — s aztán künn az udvaron történik meg a befogadás. Az urinők ugyanis

a magasabb bért megadják de sajnálják a tízszázalékos közvetítési díjat.

nem törődve avval, hogy jótékony intézményt, tehát támogatásra szoruló társadalmi rétegeket károsítanak meg ezzel. Talán az is oka e kétségtelenül csunya szokás elharapódzásának, hogy a nagyközönség nem tudja, mire fordítják a befolyt közvetítési díjakat.

Almády Géza nyugalmazott városi tanácselnök a Márta jótékonyági egyesület elnöke, aki sok küzdelemmel, lankadatlan munkával minden állami és társadalmi támogatás nélkül nem egy jótékony intézményt létesített már e kis összegekből. Békében cselédotthont tartott fenn a Liliom-utca 13. szám alatt, ahol a hely nélkül lévő háztartási alkalmazottak lelték menedéket. A változott viszonyok — a kevés cselédet három óra alatt helyhez lehet juttatni ma — fölöslegessé tették az alkalmazás nélküli leányok otthonát s a háborúban ugyanitt szegény hadbavonult katonák várandós és szülés után gyengélkedő feleségei kaptak itt helyet és ellátást pár hétre, amíg megerősödtek.

A háborút követő évek a diáknyomor problémáját tolták előtérbe s

a Márta közvetítési díjaiból ma diákotthont tartanak fenn.

Szegény egyetemi hallgatók teljesen ingyen nyernek ott lakóhelyet, harmincnél többen. S ezektől a